

Рис. 2. Частка ввізного мита в Загальних надходженнях податкових платежів до Зведеного бюджету України (млн.. грн.)

Однак, частка ввізного мита у загальних податкових надходженнях дає підстави стверджувати, що фіскальне навантаження митними платежами коливається в межах певних однакових параметрів, лише у 2015 р. спостерігаємо значне зростання розрахованого показника – 7,86 %, що дозволяє говорити про інтенсифікацію зовнішньої торгівлі, зокрема зростання імпорту країни. З огляду фіскальних показників, така динаміка є позитивною, адже митниця забезпечила у 2015 році значний приріст надходження показників, однак зростання імпорту, може свідчити про погіршення становища економіки України, адже додатковий імпорт може свідчити про зниження власного виробництва країни.

Однак стверджуємо, що на митні органи покладаються значні завдання щодо забезпечення надходження податкових платежів, тому такі органи відіграють чи не основну роль у гарантуванні фінансової безпеки країни.

Мала Наталія

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: к.е.н., доцент Маршалок Т. Я.

ПОДАТКОВИЙ БОРГ: АНАЛІЗ ТА ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Для забезпечення постійного фінансування державних і суспільних потреб громадян країни необхідно платникам податків належним чином виконувати податкові зобов'язання. Своєчасність та повнота сплати таких платежів гарантується податковим законодавством. Саме тому важливим стратегічним напрямком модернізації, якої потребує податкова система є своєчасне та повне виконання податкових зобов'язань платників податків.

Наявність податкового боргу є ознакою дисбалансів податкової системи та протиріч у податкових відносинах, що виникли між платниками податків та державою. Нівелювання факторів зменшення рівня добровільності сплати

податків, що забезпечить розв'язання комплексу протиріч стану податкових відносин в напрямку мінімізації податкового боргу є актуальною проблемою державного управління податковим боргом. Основним джерелом наповнення бюджету країни є добровільна сплата податків та зборів. Розвиток української податкової системи відбувається в період нестабільної соціально-економічної ситуації, а також під впливом часті зміни нормативно-правової бази.

Отже, невідкладною є потреба в розробці практичних та науково-методичних рекомендацій щодо покращення рівня державного управління податковим боргом у напрямку його зменшення.

Праці А. Крисоватого, О. Долгого, І. Луніної, В. Мельника, П. Мельника, А. Соколовської, В. Онищенка, О. Тимченко, В. Федосова, Ю. Іванова, А. Яковлевої, І. Бабіна, Ю. Туника, О. Онишка, В. Валігури, О. Десятнюк, Т. Маршалка та інших науковців були присвячені дослідженням податкового боргу, аналізу причин та наслідків його виникнення. Проаналізувавши роботи науковців, необхідно звернути увагу на дослідження науково теоретичних підходів до терміну «податковий борг» із урахуванням дискусійних аспектів щодо характеристики його змісту. Питання впливу податкового боргу на соціально-економічні процеси також потребують додаткових наукових досліджень.

З'ясування теоретичних питань та здобутків вчених стосовно визначення сутності та змісту поняття «податковий борг» є передумовою наукового дослідження. Правильне трактування змісту і суті податкового боргу має не тільки теоретичне, а й практичне значення з огляду на визначення мети, стратегій та пріоритетів управління податковим боргом. [2] Аналіз наукових праць щодо дослідження змісту поняття «податковий борг» довів, що існує безліч підходів науковців до його визначення. Більшість тлумачень розкривають сутність податкового боргу як суспільного явища, який має багатоаспектний характер.

Деякі визначення категорії податковий борг ідентичні за своїм змістом, а інші – повторюють законодавчо визначені поняття, також решта визначень залишаються неоднозначним та дискусійними.

Запропоновані В. Тарасенко підходи до визначення змісту поняття "податковий борг" – як особливі фінансові відносини, у яких суб'єкти підприємництва виступають позичальниками, а запозичена сума становить величину податкового боргу [4] та О. Д. Головком, – як сукупність заходів для вирішення суперечностей між економічними та соціальними потребами суспільства в результаті формування додаткових ресурсів держави за рахунок запозичення грошових коштів у юридичних та фізичних осіб [1].

Науковець О. М. Тимченко трактує поняття "податковий борг" як несплачену в установленій термін суму податкового зобов'язання до бюджету, виходячи з установлених законодавством норм, незалежно від факту узгодження цієї суми з платником. [5]

Науковець А. М. Яковлева вважає, що податковий борг можна віднести до невиконаного в зазначений термін позадоговірного зобов'язання, оскільки це

зобов'язання не залежить від волі учасників. У платника податків не має можливості власноруч обирати суму податкового зобов'язання, особливості його визначення та строки погашення, адже ці питання регулюються законодавством [7].

Проаналізувавши праці науковців щодо визначення дефініції "податковий борг" та наявності різноманітних думок з даного приводу, вважається, що уточнення сутності визначення цього поняття надасть змогу систематизувати наукові методики та дослідження, які стосуються державного управління податковим боргом у напрямку його мінімізації.

Зміст податкового боргу доцільно розглядати у моральній, правовій та соціально-економічній площинах, адже поняття податкового боргу є поліаспектним. [3] Це дасть можливість розробити ефективну стратегію та процедури управління податковим боргом та дослідити вплив податкового боргу на суспільно-економічні відносини.

У правовому аспекті зміст податкового боргу ґрунтується на тому, що на законодавчому рівні державою закріплено порядок справляння податків та зборів, задекларовано принципи загальності оподаткування, рівності платників перед законом. Також законодавчо закріплено обов'язок кожного сплачувати податки та відповідальність за невиконання даного обов'язку

Моральний аспект змісту податкового боргу розглядається з точки зору того, що кожен із платників податків має моральний обов'язок брати участь у фінансуванні загальнодержавних соціально-економічних програм, завдяки повній та своєчасній оплаті податків та зборів.

Проте, зараз спостерігається різне ставлення у кожного із платників податків до виконання обов'язку сплати податків, все це обумовлено суб'єктивно-моральними схильностями, які формуються на основі податкової культури та вихованості суб'єкта господарювання і залежить від обсягу його інтересів та наявних потреб. Саме тому виховання високого рівня податкової культури у платника податків та морального усвідомлення обов'язковості виконання власних податкових зобов'язань є важливим на сьогоднішній день.

Про неузгодженість інтересів держави та платників податків у площині справляння податків свідчить соціально-економічний аспект змісту податкового боргу. Наявність податкового боргу зменшує можливість держави забезпечувати належним чином виконання всіх соціально-економічних програм, також перешкоджає стабілізаційним процесам та економічному зростанню країни. Держава намагається максимально збільшити надходження до бюджету, за рахунок яких фінансуються державні програми розвитку. Але бажання держави і бажання платників податків різняться. Адже платник податку, в першу чергу, намагається мінімізувати сплату податкового зобов'язання, а також збільшити власний дохід.

Отже, наслідком допущених прорахунків у державній соціально-економічній політиці та свідченням протиріч у податкових відносинах, що склалися між суб'єктами господарювання та державою є наявність податкового боргу. Це підриває довіру платників податків до чинної податкової системи,

провокуючи цим суб'єкта господарювання порушувати законодавство і надавати перевагу ризикам пов'язаних з несплатою податків та зборів.

Підсумовуючи слід зазначити наступне: «податковий борг – це невиконане платником податків грошове зобов'язання (з урахуванням фінансової санкції за її наявності) перед державою у сумі та в терміни, що зазначені законодавством, яке узгоджене ним самостійно або в порядку оскарження, а також пеня, що нарахована на суму даного грошового зобов'язання.

Будь-яка сума податкового боргу негативно впливає на розвиток соціально-економічних відносин в державі, порушує конституційні права громадян і позбавляє державу джерел фінансування.

Саме тому актуальним завданням у контексті розробки дієвого механізму державного управління податковим боргом є забезпечення повного та своєчасного виконання суб'єктами господарювання власних податкових зобов'язань та мінімізація податкового боргу. Це дозволить розв'язати комплекс суперечностей, які виникли на сучасному етапі податкових відносин.

Література:

1. Головка О. Д. Податкова заборгованість / Головка О. Д. – Вісник податкової служби України. – 2007. – № 1(41). – С.21–24.
2. Бакуменко В. Д. Державне управління: основи теорії, історія і практика : навч. посіб. / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішний, М. М. Іжа, Г. І. Арабаджи ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; ; Одес. регіон. ін-т держ. упр. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. – 393 с.
3. Мельник В. М., Яковлева А. М. Податковий борг: проблеми визначення та підходи до аналізу й адміністрування / В. М. Мельник, А. М. Яковлева // Наукові праці НДФІ. – 2010. – № 4 (53). – С. 3–10.
4. Тарасенко В. Стягнення (погашення) податкового боргу / В. Тарасенко // Вісник податкової служби України. – 2002. – № 33. – С. 34–37.
5. Тимченко О. М. Податковий борг в Україні: мінімізація ризиків та ефективність менеджменту: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук: 08.00.08 / Тимченко Олена Миколаївна, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – К., 2010. – 32 с.
6. Яковлева А. М. Мінімізація податкового боргу: фіскальні ефекти та адміністративні важелі: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: 08.00.08 / Яковлева Алла Миколаївна, ПВНЗ «Європейський університет». – К., 2012. – 20 с.
7. Яковлева А. М. Основні причини виникнення податкового боргу / А. М. Яковлева // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 4 (118). – С. 228–233.

Мартинюк Владислав

Тернопільський національний економічний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Сідляр В. В.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МИТНОЇ СТАТИСТИКИ

Митна статистика виступає одним із елементів митної справи України та служить вивченню та аналізу кількісної сторони явищ та процесів, що відбуваються у зовнішній торгівлі, а також у різних напрямках оперативної